

Nästan vart femte barn i EU

Kampen mot fattigdom och socialt utanförskap har hög prioritet i EU. Medlemsstaterna har kommit överens om ett samordnat arbete inom det socialpolitiska området, vilket bland annat omfattar ett antal gemensamma mål för att minska det sociala utanförskapet samt indikatorer för att följa upp och utvärdera dessa mål.

Samarbetet i EU inom det sociala området omfattar bland annat regelbunden rapportering och ömsesidigt utbyte av erfarenheter. Inom detta arbete fokuserade medlemsstaterna och Kommissionen år 2007 på kampen mot barnfattigdom och genomförde bland annat en fördjupad analys av barnfattigdom och genomförde rapporten *Child Poverty and Well Being in the EU – current status and way forward*.

Där analyseras de huvudsak-

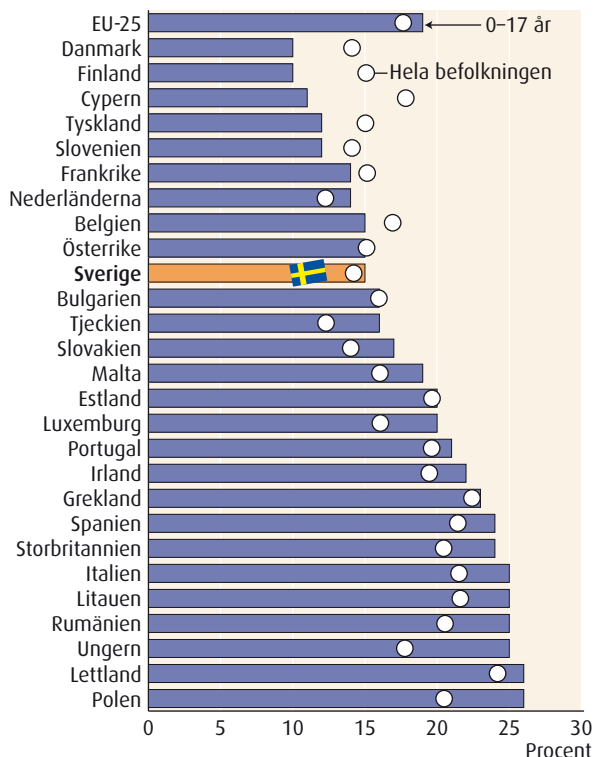
liga orsakerna till barnfattigdom i de enskilda medlemsländerna. Syftet med rapporten är inte att peka ut vissa länder utan att gruppera länder utifrån de likartade utmaningar de står inför och på så sätt hjälpa till att identifiera möjliga lösningar.

År 2006 levde 19 miljoner barn i åldern 0–17 år i EU:s 27 medlemsländer i hushåll under det så kallade fattigdomsstreet. Det innebär att 19 procent av barnen levde i hushåll som hade en låg ekonomisk standard vilket kan jämföras med 16 procent för hela befolkningen.

I de flesta EU-länderna har barn en större risk för fattigdom jämfört med den övriga befolkningen. Undantag är Danmark, Finland, Cypern och Tysk-

Risk för fattigdom är större för barn än för hela befolkningen i EU

Andel barn i åldern 0–17 år och hela befolkningen som lever i hushåll med risk för fattigdom 2006

Danmark och Finland har den lägsta risken för fattigdom bland barn med 10 procent, Sverige, Belgien och Österrike med 15 procent. I nästan hälften av EU-länderna är risken för barnfattigdom 20 procent eller högre.

Källa: EU-SILC 2006. Uppgifterna för Bulgarien och Rumänien är från nationella källor.

land. I Slovenien och Belgien är barnfattigdomen lika med den för hela befolkningen. Högst är den i Lettland och Polen med 26 procent.

än föräldrar till äldre barn. Äldre föräldrar har däremot i genomsnitt något fler barn. Den ökande försörjningsbördan uppvägs oftast av högre inkomster.

FAKTA

EU:s fattigdomsmått baseras på jämförelser mellan hushållsinkomster inom varje land. Kriteriet för "risk för fattigdom" är att hushållet har en inkomst, inklusive kapitalinkomster och sociala transfereringar (socialbidrag, bostadsbidrag, pensioner m.m.), som är lägre än 60 procent av medianinkomsten i respektive land räknat per konsumtionsenhet.

Med konsumtionsenhet menas att inkomsten per hushåll räknas om till en standardiserad konsumtionsenhet genom att en vuxen i varje hushåll tilldelas en konsumtionsenhet, varje övrig vuxen 0,5 konsumtionsenheter och varje barn under 14 år räknas som 0,3 konsumtionsenheter.

Hushåll med många barn behöver därför ha en högre inkomst än hushåll utan barn för att inte hamna under gränsen för "risk för fattigdom". Genom att den andre vuxne i ett hushåll bara räknas med faktorn 0,5 kommer hushåll med två inkomsttagare jämförelsevis sällan att hamna under gränsen för "risk för fattigdom". Så som måttet är konstruerat visar det vilka som har låg inkomst, men alla i denna grupp skulle sannolikt inte räknas som fattiga i absolut mening. Det är därför man använder begreppet "risk för fattigdom".

HUSHÅLLETS STORLEK, sammansättning och egenskaper, såsom ålder och föräldrarnas utbildningsnivå, påverkar barns ekonomiska situation. I EU lever 27 procent av barn vars föräldrar är under 30 år under risk för fattigdom. Detta beror i huvudsak på att yngre föräldrar är i början av sin yrkeskarriär och tenderar därför att tjäna mindre än äldre föräldrar. En förklaring är också att unga föräldrar har små barn och därför ofta förvärvsarbetar i lägre grad

FÖRÄLDRARS UTBILDNINGSNIVÅ är en annan faktor som påverkar barns situation, eftersom högt utbildade föräldrar i regel har högre inkomster än föräldrar med lägre utbildning. De flesta barn i EU växer upp med minst en förälder med gymnasieutbildning.

Utbildningsprofilen bland föräldrar till fattiga barn skiljer sig tydligt jämfört med föräldrar till övriga barn. Bland barn som lever under "risk för fattigdom" hade 30 procent föräldrar som inte

är fattigt

hade någon gymnasieutbildning och endast 16 procent hade en förälder med eftergymnasial utbildning. I befolkningen som helhet hade 32 procent av barnen minst en förälder med eftergymnasial utbildning.

Nästan hälften av barnen som definieras som fattiga lever med endast en förälder eller i en familj med två eller flera syskon.

ARBETSINKOMST är den viktigaste inkomstkällan, och risken att hamna under gränsen för risk för fattigdom är därför stor för hushåll där en eller båda föräldrarna är arbetslös. Ungefär 20 procent av de barn som levde under risk för fattigdom finns i hushåll utan arbetsinkomst. År 2006 levde nästan 10 procent av barnen i EU i ett hushåll där ingen av föräldrarna hade arbete.

DE SOCIALA transfereringarna, pensioner undantaget, gynnar i regel barnfamiljer och reducerar därför risken för fattigdom mer för barn än för den övriga befolkningen. I genomsnitt reducerar sådana transfereringar risken för fattigdom bland barn med 42 procent. Bidrag specifikt riktade till familjer med låga inkomster har inte oväntat den tydligaste effekten på barnfattigdom.

I en sammanfattande jämförelse delas EU-länderna in i fyra grupper, som inbördes har vissa likheter då det gäller åtgärder för att begränsa barns risk för fattigdom. Sverige tillhör tillsammans Österrike, Cypern, Danmark, Finland, Nederländerna och Slovenien den grupp av länder som både har lägst barnfattigdom och gör de mest framgångsrika insatserna för att begränsa risken för fattigdom bland barn.

Den detaljerade analysen bekräftar att barnfattighedsnivån

Relativt utfall av länders risk för barnfattigdom och utifrån några huvudsakliga faktorer påverkan på barnfattigdom

Land	Risk för barnfattigdom	Faktorer som påverkar barnfattigdom			
		Barn som lever i arbetslösa hushåll	Barn som lever i hushåll där föräldrarna har arbete	Sociala transfereringar som motverkar barnfattigdom	
Grupp A	Österrike	++	+	+	++
	Cypern	+++	+	++	-
	Danmark	+++	+	+++	++
	Finland	+++	++	+++	+++
	Nederländ.	+	+	+	+
	Sverige	+++	++	+++	+++
Slovenien	++	+++	++	++	
Grupp B	Belgien	+	--	++	+
	Tjeckien	-	--	+	+
	Tyskland	++	--	+++	++
	Estland	--	--	+	-
	Frankrike	++	-	++	++
Irland	-	---	+	+	
Grupp C	Ungern	-	---	--	++
	Malta	-	---	---	---
	Slovakien	-	---	-	-
	Storbritan.	+	---	-	+
Grupp D	Grekland	+	+++	-	---
	Spanien	--	+	---	---
	Italien	--	++	---	--
	Lettland	---	+	---	--
	Luxemburg	+	+++	--	+
	Litauen	--	-	-	--
	Polen	---	-	---	--
	Portugal	--	+	---	--
	Bulgarien	--	---
Rumänien	--	--	

Huvudresultaten av analysen summeras i tabellen. I den första kolumnen bedöms länderna enligt deras relativa risk för barnfattigdom. Graderingen görs i 6 nivåer, från +++ (lägst risk) till --- (högst risk). I de följande tre kolumnerna bedöms länderna enligt deras relativa utfall utifrån tre huvudsakliga faktorer påverkan på barnfattigdom: barn som lever i arbetslösa hushåll, barn som lever i hushåll med risk för fattigdom där föräldrarna har arbete och slutligen liten påverkan av sociala transfereringar på barnfattigdom. Länderna har därefter grupperats efter antal minus.

beror på ett komplext samband mellan arbetslöshet, låga inkomster och effekten av sociala transfereringar. De länder som uppnår de bästa utfallen är de som presterar bäst på alla fronter, framför allt genom en kombination av

strategier med syfte att skapa tillgång till arbetsmarknaden, främja föräldrars förvärvsarbete genom, till exempel, utbyggd barnomsorg samt genom direkt ekonomiskt stöd.

Grupp A samlar de nordiska länderna (Danmark, Finland och Sverige), Österrike, Cypern, Nederländerna och Slovenien. Dessa länder har en relativt låg nivå av barnfattigdom genom att prestera väl på alla tre fronter. De nordiska länderna uppnår dessa mål trots att en stor andel barn lever med endast en förälder. Orsaken är bland annat kombinationen av relativt goda arbetsmöjligheter för föräldrar, genom bland annat en välutbyggd barnomsorg, samt genom relativt höga och effektiva sociala transfereringar.

Grupp B omfattar Belgien, Tjeckien, Tyskland, Estland, Frankrike och Irland vilka når genomsnittliga fattighedsnivåer som är relativt goda eller under genomsnittet. Det huvudsakliga bekymret i dessa länder är det höga antalet barn som lever i hushåll med arbetslösa föräldrar.

Grupp C inbegriper Ungern, Malta, Slovakien och Storbritannien vilka noterar genomsnittliga eller strax under genomsnittliga nivåer för barnfattigdom, trots en kombination av höga nivåer av arbetslöshet bland föräldrar och höga nivåer av fattiga bland hushåll som har arbete.

Grupp D omfattar Grekland, Spanien, Italien, Lettland, Luxemburg, Litauen, Polen och Portugal. Dessa länder uppvisar relativt höga risker för barnfattigdom. De har visserligen en låg andel barn som lever i arbetslösa hushåll, men samtidigt har de en hög andel barn som lever i hushåll som riskerar fattigdom trots att föräldrarna har arbete. Den huvudsakliga orsaken till detta är den låga arbetsintensiteten (antalet hushåll där bägge föräldrarna arbetar är bland de lägsta i Spanien, Grekland, Italien Luxemburg och Polen) kombinerat med låga arbetsinkomster.

Författare

Håkan Nyman arbetar som nationell expert på EU-kommissionen e-post: hakan.nyman@ec.europa.eu